<http://dx.doi.org/10.16926/zh.2019.18.10>

Anna CZERNIECKA-HABERKO

<https://orcid.org/0000-0002-4585-0127>

Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie

Karolina STUDNICKA-MARIAŃCZYK

<https://orcid.org/0000-0002-4116-9350>

Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie

Trzy odsłony Statutu Ochotniczej Straży Pożarnej w Mostach przy Jabłonkowie

Streszczenie

Czechosłowacki system społeczny zapewnił grupom narodowym, zatem i Polakom, stosunkowo szerokie prawa narodowościowe. Prawa te Polacy wykorzystywali m.in., by organizować się w różnego typu związki społeczne. Działalność stowarzyszeń polskich na Śląsku Cieszyńskim odbywała się na wszystkich płaszczyznach życia społecznego. Funkcjonowały bowiem polskie organizacje: kulturalno-oświatowe, opiekuńcze, młodzieżowe, wyznaniowe, sportowo-turystyczne oraz gospodarcze¹.

Funkcjonowanie stowarzyszeń polskich zostało przedstawione na przykładzie trzech statutów Straży Pożarnej, odnalezionych podczas kwerendy w Zemskim archiwie w Opawie. Pierwszy z nich, został zachowany w formie maszynopisu. Dwa kolejne, w formie drukowanej broszurki. Zestawienie tych trzech statutów, nie tylko pozwala ustalić sposób funkcjonowania Straży Pożarnej w Mostach oraz Straży Pożarnych w Czeskim Cieszynie, ale umożliwia również wskazanie zachodzących w ramach organizacji zmian.

Słowa kluczowe: Stowarzyszenia polskie w Czechosłowacji, statut, Straż Pożarna.

¹ Anna CZERNIECKA-HABERKO, Karolina STUDNICKA-MARIAŃCZYK, *Stowarzyszenia polskie w Czechosłowacji*.

Naród ginie, gdy znieprawia swojego ducha, naród
rośnie, gdy duch jego coraz bardziej się oczyszcza
i tego żadne siły zewnętrzne nie zdołają zniszczyć.

Jan Paweł II²

Stowarzyszenie to organizacja społeczna powołana do życia przez grupę ludzi mających wspólne cele lub zainteresowania. Stowarzyszenie, co oczywiste, podlega regulacjom prawnym. Należy jednak podkreślić, że prawo stowarzyszeń ma „stosunkowo” krótką historię. Pierwsze akty prawne podejmujące kwestie zrzeszania się powstały dopiero pod koniec XVIII w. Prawo zrzeszania się zostało wymienione w aktach prawnych tworzących się Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej oraz dokumentach Rewolucji Francuskiej. Od tego też czasu regulacje prawne dotyczące stowarzyszeń pojawiały się w konstytucjach i ustawach zwykłych innych państwach³.

W ustawodawstwie zaboru austriackiego wolność zrzeszania się zostało zapisane w postanowieniach Konstytucji 4 marca 1849 r. Zostało również wpisane do ogłoszonego dla krajów austriackich patentu z 4 marca 1849 r. o prawach politycznych poręczonych przez konstytucyjną formę państwa. Dokumenty te zostały zastąpione patentem z 31 grudnia 1851 r., by następnie – patentem z 26 listopada 1852 r. – zabronić zawiązywania stowarzyszeń, które „w jakimkolwiek zamiarze przywłaszczają sobie autorytet co do jakiegokolwiek gałęzi władzy ustawodawczej lub wykonawczej”, powstanie innych stowarzyszeń zależało od decyzji władz⁴.

Kolejne zmiany przyniosła ustawa zasadnicza z 21 grudnia 1867 r., która uznała prawo obywateli do tworzenia stowarzyszeń. Następne regulacje – bardziej szczegółowe – przyniosła ustawa o stowarzyszeniach z 15 listopada 1867 r.⁵ Wprowadziła ona system zgłoszeniowy tworzenia stowarzyszeń. Na jego mocy założyciele zostali zobowiązani do zawiadomienia administracyjną władzę krajową (namiestnictwo) o zamiarze utworzenia stowarzyszenia, załączając projekt statutu. W przypadku gdy namiestnictwo nie wyraziło sprzeciwu, stowarzyszenie uzyskiwało wtedy od władzy administracyjnej poświadczenie istnienia. Mogło zatem rozpocząć działalność.

Działalność stowarzyszeń podlegała rozbudowanej kontroli. Nadzór prowadzono na płaszczyznach: meldunkowej (obowiązek informowania władzy admi-

² Jan PAWEŁ II, *Naród*, <https://cytaty24.pl/cytaty/Nar%C3%B3d/Aforyzmy,Sentencje/k/40?page=6>, [dostęp: 29.03.2019].

³ Tadeusz SZULC, *Prawo do stowarzyszania się w państwach Europy Środkowo-Wschodniej w II połowie XIX w. – początek XX w.*, „Studia Prawno Ekonomiczne”, nr 68: 2003, s. 19–24; Paweł SUSKI, *Stowarzyszenia i fundacje*, Warszawa 2011, s. 17.

⁴ Konstanty GRZYBOWSKI, *Historia państwa i prawa Polski*, t. IV, Warszawa 1982, s. 349–350.

⁵ *Zbiór ważniejszych ustaw i rozporządzeń administracyjnych (ogólnych i dzielnicowych) obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej*, oprac. Stanisław CZAPUTOWICZ, Tadeusz SIKORSKI, Warszawa 1925, s. 121–125; P. Suski, op. cit., s. 17.

nistracyjnej m.in. o składzie zarządu, adresach członków), obserwacyjnej (prawo delegowania na każde zgromadzenie komisarza rządowego uprawnionego do uczestniczenia w nim, do żądania informacji o osobach wnioskodawców i mówców, do żądania spisania protokołu z przedmiotu zebrania i powziętych uchwał, prawo wglądu w protokoły powziętych uchwał) oraz represyjnej (prawo komisarza rządowego do zamknięcia zgromadzenia, prawo władzy administracyjnej do rozwiązania stowarzyszenia w wypadkach, gdyby podjęło ono uchwały sprzeczne z ustawą karną, albo które by co do treści lub formy zawierały przywłaszczenie sobie władzy ustawodawczej lub wykonawczej przez stowarzyszenie, gdyby przekroczyło ono określony w statucie zakres działania lub w ogóle nie odpowiadało warunkom prawnym swego istnienia)⁶.

Kolejne istotne zmiany w prawie do zrzeszania się przyniosła ustawa z 5 maja 1869 r. Zaznaczono w niej, że prawa o stowarzyszeniach może ulec zawieszeniu np. w razie wojny lub spodziewanego jej wybuchu w krótkim czasie, w razie rozruchów wewnątrz państwa oraz gdyby „pojawiły się knowania na większe rozmiary, mające na celu zdradę stanu lub gdyby knowania te naruszały konstytucję lub bezpieczeństwo osobiste”⁷.

W okresie międzywojennym podstawy prawne polskiej grupy narodowej w Czechosłowacji określały Konstytucja Republiki Czechosłowackiej i ustawy specjalne posiadające charakter prawa konstytucyjnego, ustawy zwyczajne i rozporządzenia oraz umowa polsko-czechosłowacka z 23 kwietnia 1925 r. To one regulowały różne aspekty życia Polaków mieszkających w Czechosłowacji⁸.

Czechosłowacki system społeczny zapewnił grupom narodowym, zatem i Polakom, stosunkowo szerokie prawa narodowościowe. Prawa te Polacy wykorzystywali m.in. aby organizować się w różnego typu związki społeczne. Działalność polskich stowarzyszeń na Śląsku Cieszyńskim odbywała się na wszystkich płaszczyznach życia społecznego. Funkcjonowały bowiem polskie organizacje: kulturalno-oświatowe, opiekuńcze, młodzieżowe, wyznaniowe, sportowo-turystyczne oraz gospodarcze⁹. Funkcjonowanie polskich stowarzyszeń można przedstawić na przykładzie statutów Straży Pożarnej.

Zamieszczone poniżej Statuty Ochotniczej Straży Pożarnej zostały odnalezione podczas kwerendy w Zemským archiwie w Opawie, w materiałach poświęconych Ochotniczej Straży Pożarnej¹⁰. Pierwszy z nich został zachowany w formie maszynopisu, a dwa kolejne w formie drukowanych broszurek. Zestawienie

⁶ Tadeusz DWERNICKI, *O prawach obywatelskich*, Kraków 1896, s. 18; P. SUSKI, op. cit., s. 17.

⁷ T. DWERNICKI, op. cit., s. 48-49.

⁸ Stanisław ZAHRAĐNIK, *Przejawy życia organizacyjnego Polaków w Czechosłowacji w latach 1920-1938*, „Sobótka”, t. 36/4: 1981, s. 545-546.

⁹ Anna CZERNIECKA-HABERKO, Karolina STUDNICKA-MARIAŃCZYK, *Stowarzyszenia polskie w Czechosłowacji*, tekst w posiadaniu autorek.

¹⁰ Ochotnicza Straż Pożarna, ZAO, Moravskoslezský Zemský národní výbor, expozitura Ostrava, sygn. 225/327.

tych trzech statutów, nie tylko pozwala ustalić sposób funkcjonowania Straży Pożarnej w Mostach oraz Straży Pożarnych w Czeskim Cieszynie, ale umożliwia również wskazanie zachodzących w ramach organizacji zmian.

STATUT OCHOTNICZEJ STRAŻY POŻARNEJ

w Mostach przy Jabłonkowie

- I. Nazwa, siedziba i cel Towarzystwa.
 1. Towarzystwo nosi nazwę: „Ochotnicza Straż Pożarna w Mostach przy Jabł.”
 2. Siedzibą Towarzystwa jest Mosty przy Jabłonkowie.
 3. Straż Pożarna ma na celu:
 1. nieść pomoc i ratunek w razie powstania pożaru lub innej klęski elementarnej nie tylko w miejscowej, ale i sąsiednich wioskach;
 2. współdziałać w wykonywaniu posług samarytańskich;
 3. wyrabiać w swych członkach ducha karności i łączności.Do tego się przyczyniają:
 - a) ćwiczenia praktyczne i teoretyczne regularnie odbywana;
 - b) przystąpienie do Związku Polskich Straży Pożarnych w Czechosłowacji w Czeskim Cieszynie.
 - c) urządzanie kursów fachowych, zabaw i obchodów.
- II. Członkowie, obowiązki i ich prawa.
 4. Towarzystwo składa się z członków:
 - a) czynnych (7,8,9,10);
 - b) wspierających (6);
 - c) honorowych (5, 13 h, 17 h).
 5. Członkami honorowymi mianuje Walne Zgromadzenie na [...] Wydziału osoby, zasłużone około Towarzystwa i pożarnictwa wogóle.

Członkom honorowym przysługują prawa członków czynnych (10) bez obowiązku zasilania funduszy Towarzystwa.
 6. Członkami wspierającymi są wszyscy ci, którzy dobrowolnymi wkładkami rocznymi przyczyniają się do poparcia humanitarnych celów Towarzystwa. Przyjmie ich Wydział. Członkowie wspierający biorą udział w Walnych Zgromadzeniach z głosem doradczym i mogą być wybierani do Komisji rewizyjnej (23).
 - [7] Członkiem czynnym może być każdy mężczyzna po ukończeniu 18. roku życia, czci nieposzlakowanej, który przystępując do Towarzystwa, zobowiąże się spełnić punktualnie obowiązki, zachowywać godność strażacką wogóle poddać się przepisom organizacji [...] członków czynnych przyjmuje Wydział, który w razie nieprzyjęcia nie jest zobowiązany podawać przyczyn (17[...])

Przyjętego członka przydziela Naczelnik stosownie do jego uzdolnienia i potrzeby Straży do jednego z oddziałów, uwzględniając o ile możliwe jego życzenia. (19 b, 30)

- [8] Członkowie czynni płacą jednorazowo wpisowego 5 Kč (25) i roczną wkładkę w kwocie 10 Kč [...] (27). Wysokość wkładki może Walne Zgromadzenie każdego czasu [...] zmienić, albo wogóle znieść.

Również może Walne Zgromadzenie uchwalić wkładkę na zabezpieczenie wypadku i na wypadek śmierci.

9. Każdy członek czynny powinien:
- uczęszczać pilnie na ćwiczenia;
 - śłuchać bezwarunkowo swych przełożonych tak przy pożarze, jak na placu ćwiczeń;
 - zachowywać się honorowo w służbie i poza służbą;
 - wynagrodzić wszelkie zawinione szkody, wyrządzono na majątku Straży;
 - stosować się wogóle do przepisów statutu i regulaminów Straży.
10. Członkowie czynni [...] prawo:
- brać udział w Walnych Zgromadzeniach, prawem przemawiania, stawiania wniosków, głosowania, wyboru i wybieralności;
 - wnosić do Wydziału życzenia i zażalenia na piśmie;
 - wypożyczać bezpłatnie rysztunku za potwierdzeniem na piśmie;
 - używać mundurów i odznak w wypadkach przyzwolonych przez Wydział.

III. Zarząd Towarzystwa.

11. Sprawami Towarzystwa zarządza:
- Walne Zgromadzenie (12, 13, 14);
 - Wydział (15, 16, 17, 26);
 - Prezes względnie naczelnik lub jego zastępca (18, 19);
12. Zwyczajne Walne Zgromadzenie zwołuje Wydział co rok w styczniu, a nadzwyczajne w razie potrzeby lub na pisemne wezwanie jednej piątej członków czynnych z [...] powodów. Takie nadzwyczajne Walne Zgromadzenie musi się odbyć najpóźniej w trzy tygodnie po wniesieniu żądania, jeżeli w nim nie określono dłuższego terminu.
13. Do zakresu zwyczajnego Walnego Zgromadzenia należy:
- załatwiać sprawozdania roczne z czynności Wydziału i rachunku (17 f) i uchwalać preliminarz roczny;
 - rozporządzać majątkiem Straży (24);
 - uchwalać wysokość wkładek (8);
 - wybierać Wydział (15, 19);
 - wybierać Komisję rewizyjną (6, 17 g, 23);
 - zmieniać statuty i przepisy (14) za zgodą Zarządu Związku Polskich Straży pożarnych w Czechosłowacji,

- g) uchwalać regulamin służbowy;
 - h) mianować członków honorowych (5, 17 h);
 - i) przyznawać członkom odznaki służbowe, pochwalne i honorowe (31);
 - j) rozwiązać Towarzystw (14, 34).
14. Do ważności uchwał na Walnym Zgromadzeniu potrzeba najmniej obecności 1/3 członków czynnych; z wyjątkiem uchwał co do zmiany statutu lub rozwiązania Towarzystwa, z którymto wypadku obowiązuje przepis ostatniego ustępu tego paragrafu.
- Jeżeli Walne Zgromadzenie nie ma kompletu, to następne dla tych samych przedmiotów zwołane Zgromadzenie jest bez względu na ilość przybyłych uprawnione do wiążących uchwał.
- Porządek dzienny Walnego Zgromadzenia, jako też i miejsce musi być co najmniej trzy dni naprzód podane członkom do wiadomości.
- Uchwały zapadają zwykłą większością głosów obecnych. W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący, który zresztą nie głosuje. Jedynie za uchwałą zmiany statutu, oraz rozwiązania Towarzystwa musi głosować 4/5 wszystkich członków czynnych.
15. Wydział składa się z prezesa (18), naczelnika, jego zastępcy (19), sekretarza (20), skarbnika (21), ryszunkowego (magazyniera) (22), i trzech sierżantów.
- Godność prezesa i naczelnika można połączyć w jednej osobie. W takim razie naczelnik wykonuje funkcje wyszczególnione w 18 i 19. Sekretarz może pełnić równocześnie obowiązki skarbnika (20, 21).
16. Posiedzenia Wydziału zwołuje prezes względnie naczelnik według potrzeby i kieruje obradami. Do prawomocności uchwał jest potrzebna obecność przynajmniej 5 (pięciu) członków. uchwały zapadają zwykłą większością głosów. W razie równości rozstrzyga prezes, który poza tem nie głosuje.
17. Wydział zarządza sprawami Towarzystwa, o ile nie są zastrzeżone Walnemu Zgromadzeniu. W szczególności ma prawo i obowiązek:
- a) zarządzać funduszami Towarzystwa i starać się o ich pomnożenie;
 - b) przyjmować i wykreślać członków czynnych i wspierających;
 - c) czuwać nad ładem i karnością w Towarzystwie;
 - d) wykonywać uchwały Walnych Zgromadzeń;
 - e) zwoływać Walne Zgromadzenie, przygotowywać dla nich wnioski i stanawiać porządek obrad;
 - f) zdawać sprawę z rachunków i czynności Walnemu Zgromadzeniu;
 - g) przedkładać Komisji rewizyjnej najmniej ośm dni przed Walnym Zgromadzeniem księgi kasowe i rachunki do zbadania;
 - h) proponować Walnemu Zgromadzeniu członków honorowych do zamianowania.

18. Prezes względnie naczelnik zastępuje Towarzystwo na zewnątrz. W szczególności ma obowiązek:
 - a) zwoływania posiedzeń Wydziału;
 - b) przewodniczenia na posiedzeniach Wydziału i na Walnych Zgromadzeniach;
 - c) podpisywania wspólnie z sekretarzem wszystkich pism i ogłoszeń.
 19. Naczelnik względnie jego zastępcą ma nieograniczone kierownictwo korpusem. W szczególności ma obowiązek:
 - a) odbierać ślubowanie od wstępujących członków czynnych (7);
 - b) przydzielać ich do oddziałów (7, 30);
 - c) zwoływać strażaków na ćwiczenia, czy to całego korpusu, czy też pojedynczych oddziałów;
 - d) odbywać kursa teoretyczne w celu lepszego wyszkolenia strażaków;
 - e) stosować kary dyscyplinarne (32).
 20. Sekretarz zapisuje protokoły z posiedzeń Wydziału i Walnych Zgromadzeń w księdze protokołów, prowadzi spis członków i załatwia wszelką korespondencję.
 21. Skarbnik zawiaduje funduszami Straży, prowadzi księgi kasowe i jest za prawdziwe prowadzenie odpowiedzialny przez Wydziałem (25, 26, 27).
 22. Rysztunkowy (magazynier) utrzymuje w porządku sikawkę i przyrządy ku gaszeniu ognia. Jest zarazem magazynierem i jako taki stara się o utrzymanie w porządku rysztunków i mundurów.
 23. Komisja rewizyjna, składa się z trzech członków, bada rachunki i obrót pieniężny Towarzystwa i stawia na Walnem Zgromadzeniu odpowiednie wnioski.
- IV. Majątek Towarzystwa, rok administracyjny.
24. Na majątek Towarzystwa składa się:
 - a) fundusz obrotowy (27);
 - b) fundusze zapasowe (25, 26);
 - c) inwentarz.
 25. Do funduszu zapomogowego wpływają wpisowe (8), zapisy, dary i inne przez Wydział lub Walne Zgromadzenie przeznaczone dochody.
 26. Wydział udziela z funduszu zapomogowego wsparć strażakom, którzy w służbie ulegli jakiemu wypadu nieszczęśliwemu, lub bez własnej winy popadli w wielką biedę.
 27. Fundusz obrotowy stanowią wkładki roczna, subwencje i inne dochody nieprzeznaczone do funduszu zapomogowego (8).
 28. Rokiem administracyjnym jest rok kalendarzowy.
- V. Wybory.
29. Prezesa, naczelnika, jego zastępcę, sekretarza i rysztunkowego wybiera Walne Zgromadzenie absolutną większością głosów na dwa lata. Oprócz

tego wybiera także na przeciąg dwuletni, każdy oddział z pośród siebie jednego sierżanta, jednego zastępcę sierżanta i jednego męża zaufania.

Funkcje tych trzech ostatnich określi regulamin służbowy.

Wybory odbywają się kartkami. W razie jednomyślności można wybierać przez aklamację.

VI. Oddziały i odznaki.

Ochotnicza Straż Pożarna w Mostach p. Jabł. składa się z trzech oddziałów, a mianowicie:

1. oddział sztygarów;
2. oddział sikawkowy;
3. oddział ochronny.

Drugi i trzeci oddział mają być złączone w jeden.

31. Wszyscy członkowie otrzymują według oddziałów i czynności służbowych odznaki, które bliżej określi regulamin.

VII. Kary.

32. W stosunku do przewinień stosuje się następujące kary:

- a) upomnienie (w oczy);
- b) nagana;
- c) wydalenie z miejsca ćwiczeń lub pożaru;
- d) wykluczenie z Towarzystwa.

Kary pod a i b wymienione przysługują każdemu przełożonemu, pod c tylko naczelnikowi, pod d tylko Wydziałowi.

VIII. Załatwianie sporów.

33. Spory w służbie rozstrzyga naczelnik. Poza służbą sąd polubowny, składający się z 5 członków, z których dwóch wybiera oskarżyciel, 2 oskarżony, a ci 4 wybierają sobie piątego za przewodniczącego.

IX. Rozwiązanie Towarzystwa.

34. W razie rozwiązania Towarzystwa lub zmiany statutu w tym kierunku, że przystępuje do innych organizacji Ochotniczych Straży Pożarnych, przypada jego majątek w zupełności Związkowi Polskich Straży Pożarnych w Czechosłowacji w Czeskim Cieszynie, który bierze na siebie obowiązek majątek ten tak długo oddzielnie administrować, dopóki nie otworzy się nowe Towarzystwo Ochotniczej Straży Pożarnej w Mostach p.J. (z zastosowaniem się do 35), któremu potem majątek ten ma być oddany.

X. Urzędowanie

35. Językiem urzędowym Ochotniczej Straży Pożarnej w Mostach p.J. jest język polski.

STATUT OCHOTNICZEJ STRAŻY POŻARNEJ

w Mostach przy Jablonkowie

[I] Nazwa, siedziba i cel Towarzystwa.

1. Towarzystwo nosi nazwę: Ochotnicza Straż Pożarna w Mostach p.J.
2. Siedzibą Towarzystwa jest (są) Mosty p.J.
3. Zadaniem straży pożarnej jest gaszenie pożarów nie tylko w miejscowości, ale i w najbliższej okolicy, tudzież przedsięwzięcie środków zaradczych, zmierzających do zapobiegania pożarom, wreszcie niesienia pomocy przy ratowaniu życia i mienia w czasie klęsk elementarnych (żywiolowych) i współdziałanie w wykonywaniu usług samarytańskich. Do tego przyczyniają się:
 - a) ćwiczenia praktyczne i teoretyczne, odbywane regularnie;
 - b) urządzenie kursów fachowych, zabaw i obchodów;
 - c) urządzanie przedstawień teatralnych, koncertów, akademii (wykładów oświatowych) i zgromadzenie się członków wogóle.
4. Powyżej cytowana Ochotnicza Straż Pożarna jest członkiem Związku Polskich Straży Pożarnych w Czechosłowacji z siedzibą w Českém Těšíně.

Wystąpienie jej ze Związku Polskich Straży Pożarnych w Czechosłowacji może nastąpić tylko za uchwałą zmiany tego statutu. Językiem urzędowym jest język polski.

II. Członkowie, obowiązki i ich prawa.

5. Towarzystwo składa się z członków:
 - a) czynnych (8, 9);
 - b) wspierających (7);
 - c) honorowych (6, 12 h, 16 h).
6. Członkami honorowymi mianuje Walne Zgromadzenie na wniosek Wydziału straży i za zgodą Zarządu Okręgowego osoby, zasłużone około towarzystwa i pożarnictwa wogóle.

Członkom honorowym przysługują prawa członków czynnych bez obowiązku zasilania funduszy Towarzystwa.

7. Członkami wspierającymi są wszyscy ci, którzy dobrowolnymi składkami rocznymi przyczyniają się do poparcia humanitarnych celów Towarzystwa.

Przyjmuje ich Wydział. Członkowie wspierający biorą udział w Walnych Zgromadzeniach z głosem doradczym (bez prawa głosowania), a mogą być wybierani do Komisji rewizyjnej (24).

8. Członkiem czynnym może być każdy mężczyzna po ukończeniu 18 roku życia, czci nieposzlakowanej, który, przystępując do Towarzystwa, zobowiąże się spełniać punktualnie i sumiennie obowiązki, zachowywać godność strażacką, wogóle poddać się przepisom organizacji.

Przyjętego członka przydziela naczelnik stosownie do jego uzdolnienia i potrzeby straży do jednego z oddziałów, uwzględniając, o ile możliwe, jego życzenia (18 b, 31). Przyjęty członek podpisuje deklarację i składa pisemne ślubowanie.

Pierwszych członków przyjmują proponenci.

Każdy członek czynny powinien:

- a) uczęszczać pilnie na ćwiczenia;
- b) słuchać bezwarunkowo swych przełożonych, tak przy pożarze, jak na polu ćwiczeń;
- c) zachowywać się honorowo w służbie i poza służbą;
- d) wynagrodzić wszelkie zawinione szkody, wyrządzone na majątku Straży;
- e) stosować się wogóle do przepisów statutu i regulaminu Straży.

Członkowie czynni mają prawo:

- a) brać udział w Walnych Zgromadzeniach z prawem przemawiania, stawiania wniosków, głosowania, wyboru i wybieralności;
 - b) wnosić do Wydziału życzenia i zażalenia na piśmie;
 - c) wypożyczać bezpłatnie rysztunku za potwierdzeniem na piśmie.
9. Członkowie czynni płacą jednorazowo wpisowego 2 Kč (26) i roczną składkę w kwocie 5 Kč (28). Wysokość składki może Walne Zgromadzenie każdego czasu zmienić. Również może Walne Zgromadzenie uchwalić składkę na zabezpieczenie od wypadków i na wypadek śmierci.

III. Zarząd Towarzystwa

10. Sprawami Towarzystwa O. S. P. zarządza:

1. Walne Zgromadzenie (14, 15, 16, 27),
2. Prezes względnie naczelnik lub jego zastępca (17, 18, 19)

11. Zwyczajne Walne Zgromadzenie zwołuje Wydział co roku w styczniu a nadzwyczajne w razie potrzeby na pisemne wezwanie trzeciej członków czynnych z podaniem powodów lub na wezwanie Zarządu Okręgowego. Także nadzwyczajne Walne Zgromadzenie musi się odbywać najpóźniej w trzy tygodnie po wniesieniu żądania, jeżeli w nim nie wyznaczonego dłuższego terminu.

12. Do zakresu zwyczajnego Walnego Zgromadzenia należy:

- a) załatwiać sprawozdania roczne z czynności Wydziału rachunków (16 f) i uchylać preliminarz roczny;
- b) rozporządzać majątkiem straży (25); w szczególności nabywania lub sprzedawania nieruchomości;
- c) uchylać wysokość wkładek (9);
- d) wybierać Wydział (14, 30);
- e) wybierać Komisję rewizyjną (7, 16 g, 24);
- f) zmieniać statuty i przepisy (13 za zgodą władz Związkowych;
- g) mianować członków honorowych (6, 16 h);

h) rozwiązać Towarzystwo (13, 35)

13. W Walnym Zgromadzeniu biorą udział wszyscy członkowie straży, członkowie wspierający z głosem doradczym i delegaci Zarządów Okręgowych i Rady Naczelnej.

Do ważności uchwał na Walnym Zgromadzeniu potrzeba najmniej obecności jednej trzeciej członków czynnych; do 2, 4, 35, lub rozwiązania Towarzystwa, trzeba najmniej dwie trzecie członków czynnych, w którym to wypadku obowiązuje przepis czwartego ustępu tego paragrafu. Jeżeli Walne Zgromadzenie niema kompletu, to następne dla tych samych przedmiotów zwołane Zgromadzenie jest bez względu na ilość przybyłych uprawnione do wiążących uchwał, co jednak w zaproszeniu musi być dokładnie podane.

Porządek dzienny Walnego Zgromadzenia, jako też i miejsce musi być co najmniej trzy dni naprzód podane członkom do wiadomości.

Uchwały zapadają zwykłą większością głosów obecnych. zapadają zwykłą większością głosów obecnych. W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący, który zresztą nie głosuje. Jedynie za uchwałą zmian 2, 4, 35 muszą głosować cztery piąte wszystkich członków czynnych.

O uchwałach władz strażackich uwiadamia się członków przy ćwiczeniach albo zgromadzeniach członków, okólnikiem lub wywieszeniem uchwały na tablicy strażackiej; tak samo podaje się do wiadomości różne ogłoszenia i zawiadomienia.

14. Wydział składa się z prezesa (17), naczelnika (18) i ich zastępców (19), sekretarza (20), skarbnika (21), skarbnika kasy pośmiertnej (22), rynsztunkowego (gospodarza) (23) i strażaków. Za naczelnika należy wybierać druhow, mających kursy strażackie.

Godność prezesa i naczelnika można połączyć w jednej osobie. W takim razie naczelnik wykonuje funkcje wyszczególnione w 17, 18.

Sekretarz pełni funkcję referenta oświatowego a może pełnić równocześnie obowiązki skarbnika (20, 21).

15. Posiedzenia Wydziału zwołuje prezes, względnie naczelnik według potrzeby lub na wezwanie Zarządu Okręgowego i kieruje obradami.

Do prawomocności uchwał potrzeba przynajmniej obecności 6 członków. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów. W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący, który poza tem nie głosuje.

W posiedzeniach Wydziału może brać udział delegat Zarządu Okręgowego lub Rady Naczelnej z głosem doradczym.

16. Wydział zarządza sprawami Towarzystwa, o ile nie są zastrzeżone Walnemu Zgromadzeniu. W szczególności ma prawo i obowiązek:

- a) zarządzać funduszami Towarzystwa i starać się o ich pomnożenie;
- b) przyjmować, zwalniać wzgl. wykluczać członków czynnych i wspierających. O wykluczeniu członków donosi Radzie Naczelnej;

- c) czuwać nad ładem i karnością w Towarzystwie;
 - d) wykonywać uchwały Walnego Zgromadzenia;
 - e) zwoływać Walne Zgromadzenia, przygotowywać dla nich wnioski i ustanawiać porządek obrad;
 - f) zdawać sprawę z rachunków i czynności na Walnym Zgromadzeniu;
 - g) przedkładać Komisji rewizyjnej najmniej 8 dni przed Walnym Zgromadzeniem księgi kasowe, rachunki wraz z załącznikami i rachunki kasy pośmiertnej do zbadania;
 - h) proponować Walnemu Zgromadzeniu członków honorowych do zamianowania;
 - i) wypełniać wszelkie zarządzenia Zarządów Okręgowych i Rady Naczelnej;
 - k) przedkładać corocznie sprawozdania z rachunków i czynności do zatwierdzenia Radzie Naczelnej najmniej 8 dni po Walnym Zgromadzeniu.
17. Prezes zastępuje Towarzystwo na zewnątrz. W szczególności ma obowiązek:
- a) zwoływanie posiedzeń Wydziału;
 - b) przewodniczenia na posiedzeniach Wydziału i na Walnych Zgromadzeniach;
 - c) podpisywania wspólnie z sekretarzem wszystkich pism i ogłoszeń;
 - d) zgłaszania do Zarządu Okręgowego i do Władz politycznych Walnych Zgromadzeń, jako też doniesienie obu instancjom o wyniku wyborów.
18. Naczelnik ma nieograniczone prawo kierowania korpusem. W szczególności ma obowiązek:
- a) odbierać ślubowanie od wstępujących członków czynnych (8);
 - b) przydzielać ich do oddziałów (8, 31);
 - c) zwoływać strażaków na ćwiczenia, czy to całego korpusu, czy też pojedynczych oddziałów;
 - d) odbywać kursy teoretyczne w celu lepszego wyszkolenia strażaków;
 - e) stosować kary dyscyplinarne (32).
19. W razie nieobecności lub choroby prezesa lub naczelnika, wchodzi we wszystkie ich prawa i obowiązki, ich zastępcy.
20. Sekretarz spisuje protokoły z posiedzeń Wydziału i Walnych Zgromadzeń w księdze protokołów, prowadzi spis członków, załatwia wszelką korespondencję i prowadzi wszelkie agendy referenta oświatowego.
21. Skarbnik zawiaduje funduszami straży według wskazówek Wydziału, prowadzi księgi kasowe i jest za prawidłowe prowadzenie odpowiedzialny przed Wydziałem (26, 27, 28).
22. Skarbnik kasy pośmiertnej wybiera i odsyła składki do kasy pośmiertnej, proponuje przyjęcie członków do kasy pośmiertnej i jest za prawidłowe prowadzenie agend odpowiedzialny przed Wydziałem.

Kasa pośmiertna jest sekcją Związku Polskich Straży Pożarnych w Czechosłowacji, której czynność bliżej określa regulamin kasy pośmiertnej.

23. Rynsztunkowy (gospodarz) utrzymuje w porządku remizę, sikawki i przyrządy do gaszenia ognia.

Jako gospodarz, stara się o utrzymanie w porządku rynsztunków, mundurów i wszelkiego sprzętu pożarniczego. Prowadzi spis inwentarza, a na Walnem Zgromadzeniu zdaje sprawozdanie z czynności.

24. Komisja rewizyjna, składa się z trzech członków. Bada rachunki i obrót pieniężny Towarzystwa i rachunku kasy pośmiertnej; stawia na Walnem Zgromadzeniu odpowiednie wnioski.

IV. Majątek Towarzystwa, Rok administracyjny.

[25] Na majątek Towarzystwa składają się:

- a) fundusz obrotowy (28);
- b) fundusze zapasowe (26, 27);
- c) inwentarz

26. Do funduszu zapasowego wpływają: wpisowe (9) zapisy, dary i inne przez Wydział lub Walne Zgromadzenie przeznaczone dochody.

27. Wydział udziela z funduszu zapasowego wsparć strażakom którzy w służbie ulegli jakiemu nieszczęśliwemu wypadkowi lub bez własnej winy popadli w wielką biedę

28. Fundusz obrotowy stanowią składki roczne, subwencje i inne dochody nieprzeznaczone do funduszu zapasowego (9).

29. Rokiem administracyjnym jest rok kalendarzowy.

V. Wybory.

30. Prezesa, naczelnika, ich zastępców, sekretarza, skarbnika i rynsztunkowego wybiera Walne Zgromadzenie absolutną większością głosów na 2 lata. Oprócz tego wybiera także na przeciąg dwuletni każdy oddział z pośród siebie 1 sierżanta, 1 zastępcę i 1 męża zaufania. Funkcje tych trzech ostatnich określa regulamin służbowy.

Członkowie kasy pośmiertnej wybierają z pośród siebie skarbnika, który powinien być członkiem kasy pośmiertnej.

Wybory odbywają się za kartkami lub przez aklamację, o ile za tym wnioskiem oświadczy się większość zebranych członków. Członkowie ustępujący mogą być ponownie wybrani.

VI. Oddziały i Odznaki.

31. Ochotnicza Straż Pożarna w Mostach p.J., składa się z 2 do 5 oddziałów, zależnie od liczny członków.

Oddziały są:

1. toporniczy;
2. sikawkowy lub maszynowy;
3. ochronny;

4. sanitarny;
5. wodny (w strażach liczących ponad 80 członków).

Trzeci i czwarty oddział mają być połączone.

W strażach liczących ponad 80 członków, wybiera każdy oddział oprócz wspomnianych funkcjonariuszy jeszcze po 3 sekcyjnych, których funkcje określa regulamin służbowy. W strażach takich wybiera się adjutanta.

Powyżej cytowana Straż ma prawo noszenia sztandaru, jako zewnętrznej odznaki, według urzędowego pozwolenia.

VII. Kary.

32. Za niestosowanie się do rozporządzeń, objawy niekaralności oraz za zaniedbywanie swych obowiązków względem Wydziału, stosuje się następujące kary:
 - a) upomnienie w cztery oczy (przysługuje sierżantowi);
 - b) naganę na piśmie;
 - c) naganę przed frontem korpusu; zapisaniem w rozkazie;
 - d) zawieszenie członka w czynnościach korpusu na pewien przeciąg czasu (b, c, d, przysługuje naczelnikowi);
 - e) usunięcie z Towarzystwa (stosuje Wydział).

VIII. Załatwienie sporów.

33. Spory w służbie rozstrzyga naczelnik. Poza służbą sąd polubowny, składający się z pięciu członków, z których 2 wybiera oskarżyciel, 2 skarżący, a ci wybierają sobie piątego za przewodniczącego. Wszyscy muszą być członkami czynnymi.

IX. Umundurowanie, uzbrojenie. Sygnalizacja.

34. Członkom czynnym i honorowym przysługuje prawo noszenia munduru i odznak, zatwierdzonych przez Władze strażackie i polityczne. Bliższe szczegóły w regulaminie.

Straży przysługuje stosowanie i używanie normalnych sygnałów.

X. Rozwiązanie Towarzystwa.

W razie rozwiązania Towarzystwa przypada majątek Towarzystwa w zupełności Związkowi Straży Pożarnych w Czechosłowacji w Českém Těšíně, który bierze na siebie obowiązek majątek ten tak długo oddzielnie administrować, dopóki nie utworzy się nowe Towarzystwo Ochotniczej Straży Pożarnej w Mostach p.[J.] lub najbliższej okolicy (zastosowaniem się do 4), któremu potem majątek ten będzie oddany.

W razie likwidacji majątku towarzystwa wygasłego zgodnie z postanowieniami niniejszego statutu potrzeba uchwały Rady Naczelnej Związku Polskich Straży Pożarnych w Czechosłowacji w myśl 22, ustęp f, statutu Związku.

Statut Związku Polskich Straży Pożarnych

w Czechosłowacji w Czeskim Cieszynie

- I. Nazwa, siedziba i zadania Związku
 1. Towarzystwo nosi nazwę: Związek Straży Pożarnych w Czechosłowacji w Czeskim Cieszynie. Siedzibą jego jest Český Těšín (35).
 2. Związek jest naczelną organizacją polskich straży pożarnych i ma na celu:
 - a) Zjednoczenie na terenie swojej działalności wszystkich swoich polskich straży pożarnych w jednolitą organizację;
 - b) organizowanie obrony od pożarów i klęsk elementarnych, jako też utrzymanie straży w stałej gotowości bojowej;
 - c) podniesienie, wydoskonalenie, ujednostajnienie pożarnictwa pod względem fachowym, oświatowym, samarytańskim i narodowym;
 - d) współpracy przy wykorzystaniu rozporządzeń pożarno-policyjnych i sanitarnych;
 - e) tworzenie i zasilanie funduszków samopomocy: Kas pośmiertnych, zapomogowych i innych, celem przyjsia z pomocą z jednej strony strażakom, którzy w służbie ponieśli szkodę na ciele, z drugiej strony gospodarczo słabym strażom (17 k.).
 3. Dla urzeczywistnienia tych celów Związek, jako zwierzchnia na swym terenie władza straży pożarnych:
 - a) Zespala i reguluje działalność poszczególnych Związków Okręgowych (17 c, 22 f, g, k, 29);
 - b) udziela rad fachowych Związkom Okręgowym i strażom, przeprowadza lustracje, urządza konferencje fachowe, organizuje kursy pożarnictwa, wykłady, wystawy, zawody, zjazdy, ćwiczenia, obchody i zabawy (17 h, 22 f, h, i, j, 29);
 - c) utrzymuje dla swych członków biblioteki czytelnie, wydaje lub subwencjonuje czasopisma, broszury, podręczniki i dzieła, poświęcone sprawom pożarnictwa (28);
 - d) łączy się z innemi zrzeszeniami strażackimi (17 e);
 - e) tworzy fundacje, udziela nagród i odznaczeń (32, 17 k, 22 j);
 - f) wybiera składki od zorganizowanych straży za pośrednictwem Związków Okręgowych (10, 17 b, 24 a);
 - g) przyjmuje wsparcia, dary i dobrowolne opłaty (24 a, 32).
- II. Członkowie
 4. Członkowie Związku dzielą się na rzeczywistych (5, 9, 10), wspierających (6, 8, 10) i honorowych (7, 10).
 5. Członkami rzeczywistymi są ochotnicze straże pożarne, zorganizowane w Związki Okręgowe, które przy wstąpieniu składają pisemne oświad-

czenie, że poddają się przepisom niniejszego statutu regulaminów, instrukcyj, jako też rozkazom Związku (22 d).

6. Członkami wspierającymi mogą być:
 - a) Osoby prawne – gminy, miasta, instytucje i stowarzyszenia – które zgłoszą do Związku swe przystąpienie na piśmie;
 - b) osoby pojedyncze, które na zasadzie zgłoszenia zostaną przez Radę Naczelną przyjęte.
7. Osoby pojedyncze lub prawne (6), które położyły wybitne zasługi dla pożarnictwa lub Związku, mogą być obdarzone godnością członków honorowych Związku (17 i, 22 c).
8. Członkowie wspierający mogą być wykreśleni (22 d) ze Związku:
 - a) W razie niepłacenia w ciągu 2 lat składki członkowskiej;
 - b) osoby pojedyncze za czyny nieetyczne.

O wykreśleniu członka decyduje Rada Naczelna (22 d); od decyzji tej przysługuje prawo odwołania się do Walnego Zgromadzenia.
9. Członkowie rzeczywisci zobowiązani są nadsyłać co roku Radzie Naczelnej nie później jak do 31. marca sprawozdanie ze swych czynności w roku sprawozdawczym, projekt budżetu i planu działalności na rok przyszły (22 f).
10. Członkowie rzeczywisci opłacają składkę roczną do Związku P. S. P. w wysokości 50 % składek, przypadających od członków związkom okręgowym, zawcze na cały rok kalendarzowy, bez względu czy w danym roku członek przystąpił lub wstąpił.

Członkowie wspierający opłacają składkę roczną w kwocie:

 - a) Osoby prawne Kč 50^{,-};
 - [b] osoby pojedyncze Kč 20^{,-}.

Wysokość składki oznacza Walne Zgromadzenie Związku (17 b). Członkowie honorowi składek nieopłacają.
- 10a. Każdy członek ma prawo korzystać ze wszystkich urządzeń i udogodnień, jakie daje Związek.
- [10b. Członkom czynnym i honorowym O.S.O. zorganizowanych w Związku P.S.P. w Czechosłowacji przysługuje prawo noszenia munduru i oznak, zatwierdzonych przez Władze strażackie i polityczne.]

III. Władze Związku.

11. Władzami Związku są:
 - a) Walne Zgromadzenie (12–17);
 - b) Rada Naczelna (18–22)
 - c) Prezydium (23–27).
12. W Walnym Zgromadzeniu biorą udział:
 - a) Delegaci Związków Okręgowych;
 - b) członkowie Rady Naczelnej;
 - c) członkowie honorowi;

- d) członkowie wspierający z głosem doradczy.
- [e) członkowie komisji rewizyjnej.
- f) członkowie Zarządów Związków Okręgowych P.S.P. w Czechosłowacji.]

Każdy Związek Okręgowy wysyła za 50 członków czynnych straży jednego delegata; resztki do 25 członków się nie liczą. Każdego delegata zaopatrzy Związek Okręgowy odpowiednią legitymacją.

13. Zwyczajne Walne Zgromadzenie zwołuje Rada Naczelna (22 b) najpóźniej w miesiącu lipcu każdego roku w miejscowości, oznaczonej przez ostatnie Walne Zgromadzenie (17 j), nadzwyczajne każdego czasu, jeżeli zachodzi potrzeba lub jeżeli tego zażądają 2 Związki Okręgowe z podaniem porządku obrad, a to do 4 tygodni od daty wniesienia podania.

Zaproszenie na Walne Zgromadzenie z podaniem czasu, miejsca, jako też porządku obrad, musi być wysłane najmniej 14 dni przed terminem odbycia Walnego Zgromadzenia.

14. Każde Walne Zgromadzenie jest bez względu na liczbę obecnych (wyjąwszy przepisy 36 i 37) prawomocne do powzięcia obowiązujących uchwał, jeżeli zostało zwołane po myśli 13 statutu.

Wybory (17 d) przeprowadza się na przeciąg 3 lat większością głosów; przy równości głosów rozstrzyga los. Ustupujący członkowie mogą być ponownie wybrani. O sposobie wybierania (aklamacją lub kartkami) rozstrzyga Walne Zgromadzenie bez dyskusji zwykłą większością głosów.

Głosowanie odbywa się przez podniesienie rąk, uchwały zapadają absolutną większością obecnych.

Obrady Walnych Zgromadzeń są publiczne dla członków straży pożarnych, należących do Związku; Walne Zgromadzenie może jednak wykluczyć publiczność od obrad.

15. Walnemu Zgromadzeniu przewodniczy prezes lub jego zastępca; w razie nieobecności tychże członek Rady Naczelnej, wybrany przez Walne Zgromadzenie.
16. Wnioski, mające wejść pod obrady Walnego Zgromadzenia, muszą być wniesione do Rady Naczelnej conajmniej 8 dni przez Walne Zgromadzenie. Później podane wnioski mogą być tylko po przyznaniu im nagłośności przez dwie trzecie obecnych wzięte pod obrady; inaczej odkłada się je do następnego Walnego Zgromadzenia.
17. Do zakresu działania Walnego Zgromadzenia należy:
- a) Zatwierdzanie sprawozdań z czynności Rady Naczelnej, Komisji Rewizyjnej i rocznych zamknięć rachunków (22 a, b, 31, 24 a);
 - [b] uchwalenie corocznie składki związkowej, preliminarza dochodów i wydatków planu działalności (10, 22 b, c, 24 a);
 - c) zmiana statutów Związku zatwierdzenie regulaminów i instrukcji (35, 22 f, g, k, 1);

- d) wybór członków Rady Naczelnej, Komisji Kontrolującej i zastępców tych (14, 18, 31, 32);
 - e) przystąpienie do Związku zrzeszeń strażackich w Republice Czesko-słowackiej (3 d);
 - f) uchwalenie wniosków o likwidacji Związku P. S. (37);
 - g) decydowanie o kupnie i sprzedaży nieruchomości i o obciążeniu ich długami;
 - h) rozważanie wniosków w sprawach, mających na celu podniesienie obrony przeciwpożarowej (22 c);
 - i) mianowanie na wniosek Rady Naczelnej członków honorowych (7, 22 c);
 - [j] Oznaczenie miejsca przyszłego Walnego Zgromadzenia;
 - k) tworzenie specjalnych funduszy i zakładanie instrukcji samopomocy (2 e, 22 l, 33).
18. Rada Naczelna składa się z prezesa Związku (25), jego zastępcy, sekretarza (), skarbnika (27), instruktorów - technicznego, sanitarnego i oświatowego (28, 29, 30), wybieranych przez Walne Zgromadzenie na przeciąg trzech lat, z naczelników okręgowych, przedstawicieli Związków Okręgowych, delegowanych przez nie po jednym z każdego na przeciąg trzech lat, skarbnika Kasy Pośmiertnej i przewodniczącego Kasy Zapomogowej (22 l).
19. Posiedzenia zwyczajne Rady Naczelnej zwołuje Prezydent na dwa razy w roku, nadzwyczajne z własnej inicjatywy, ilekroć tego zachodzi potrzeba lub na żądanie Komisji Kontrolującej, względnie jednej trzeciej członków Rady Naczelnej.
20. Zawiadomienia o posiedzeniach Rady Naczelnej winne być przesyłane wraz z porządkiem obrad imiennie członkom na 8 dni przed posiedzeniem.
21. Na posiedzeniach Rady Naczelnej przewodniczy prezes, względnie jego zastępca. Posiedzenia są prawomocne w obecności co najmniej połowy członków Rady.
- Jeżeli członek Rady Naczelnej opuści da posiedzenia Rady bez usprawiedliwienia się, może zostać wykluczony z Rady, a w jego prawa wstępuje jego zastępca (30).
- Wszyscy członkowie Rady Naczelnej wykonują swe funkcje bezpłatnie. Rzeczywiste wydatki, stawne i drogowe, pokrywa Związek (22 a).
- Uchwały zapadają zwykłą większością głosów obecnych. W razie równości głosów przechodzi wniosek, za którym opowiedział się przewodniczący, który również głosuje. Głosowanie odbywa się przez podniesienie rąk.
22. Do zakresu działalności Rady Naczelnej należy:

- a) Zarząd majątkiem Towarzystwa, przyznawanie wynagrodzeń, ustalanie djet, drogowego, zatwierdzanie wydatków, które nie leżą w kompetencji Prezydium (17 b, 24 a);
- b) zwoływanie Walnych Zgromadzeń (13), przedkładanie sprawozdań z czynności preliminarzy dochodów i wydatków;
- c) opracowywanie i przedstawianie wniosków na Walne Zgromadzenie (7, 17 h, i);
- d) przyjmowanie i wykluczanie członków (5, 6, 8);
- e) przyjmowanie i zwalnianie personelu technicznego;
- f) tworzenie, względnie rozwiązywanie Zw. Okręgowych, wykonywanie kontroli nad działalnością tychże, udzielanie im dyrektyw w ramach obowiązujących regulaminów i instrukcyj, zatwierdzanie sprawozdań, preliminarzy i ich planów działalności, zatwierdzanie zmian statutów Zw. Okręgowych, jako też straży miejscowych, wzgl. uchwał o ich likwidacji, zatwierdzanie propozycji Związków Okręgowych na mianowanie członków honorowych.

Rada Naczelna ma prawo zażądać w razie potrzeby zwołania posiedzenia zarządu lub Walnego Zgromadzenia Zw. Okręgowego i wysłać na nie swoich delegatów i może uchylić niezgodne ze statutem i obowiązującymi przepisami uchwały Zarządów lub Walnych Zgromadzeń Związków Okręgowych (3 a);

- g) rozstrzyganie odwołań odnośnie do decyzji Związków Okręgowych w ostatniej instancji;
- h) organizowanie kursów pożarniczych, zawodów konkursowych, zjazdów krajowych, ćwiczeń pokazowych, wykładów, wystaw i t. p.;
- i) proponowanie inspektorów pożarnych do zatwierdzania przez Wydział Krajowy na wniosek Zarządów Związków Okręgowych;
- j) przyznawanie nagród i odznaczeń w myśl regulaminu;
- k) ustanawianie i mianowanie specjalnych komisji i opracowanie dla nich regulaminów czynności;
- l) delegowanie przedstawicieli Związku do związkowych instytucji samopomocy (Kasa Pośmiertna, Zapomogowa i t. p.) (2 e, 17 k).
- m) wnoszenie do Władz politycznych podań o zatwierdzenie statutów i zmian statutów O.S.P., a także podań i w innych sprawach dotyczących korpusów strażackich.

23. Prezydium składa się z 4 członków: Prezesa, zastępcy prezesa, sekretarza i skarbnika. jest organem wykonawczym uchwał Rady Naczelnej i Walnych Zgromadzeń. Schodzi się na posiedzenia na zaproszenie prezesa. Zaproszenie powinno być wysłane conajmniej 4 dni przed posiedzeniem. Posiedzenie jest prawomocne w obecności 3 członków. Przewodniczy prezes, względnie zastępca. Uchwały zapadają większością głosów obecnych. W razie równości głosów przechodzi wniosek, za którym opowie-

dział się przewodniczący, który również głosuje. Głosowanie odbywa się przez podniesienie rąk.

24. Do zakresu działania Prezydium należy:

- a) Prowadzenie rachunkowości, układanie preliminarza, sprawozdań rocznych, statystyki związkowej, pobieranie składek członkowskich i innych wpływów i dysponowanie funduszami Związku w granicach preliminarza;
- b) wykonywanie uchwał Rady Naczelnej i Walnych Zgromadzeń;
- c) opracowanie i przedstawianie wniosków na Radę Naczelną;
- [d] wysyłanie delegatów Związku na posiedzenia Zarządów i Walnych Zgromadzeń Związków Okręgowych;
- e) wydawanie ogłoszeń, sprawozdań i pism różnego rodzaju w imieniu Związku.

25. Prezes reprezentuje Związek, prowadzi nadzór nad pracami i kasą Związku, przewodniczy na posiedzeniach Prezydium Rady Naczelnej i Walnych Zgromadzeń.

W razie jego nieobecności wstępuje w prawa jego i obowiązki zastępca.

26. Sekretarz spisuje protokoły z posiedzeń: Prezydium, Rady Naczelnej i Walnych Zgromadzeń, prowadzi spis członków i załatwia wszelką korespondencję i piśmienne prace. Protokoły powinny być spisane w wiązanej stronicowanej księdze, powinny podawać czas i miejsce zebrania, liczbę obecnych i uchwały w brzmieniu dosłownem, a być podpisane przez prezesa i sekretarza.

Wszystkie pisma, wychodzące ze Związku, jako też wszelkiego rodzaju umowy, ogłoszenia i akta w imieniu Związku podpisuje prezes z sekretarzem, dodając pieczętkę Związku.

27. Skarbnik prowadzi rachunkowość pieniężną, księgi kasowe, dokonuje wypłat na polecenie prezesa. Na każdym zebraniu Rady Naczelnej przedstawia stan kasy.

28. Instruktor oświatowy jest przewodniczącym Komisji Oświatowej i stara się o to, aby kursy, wykłady przedstawienia i t. p. urządzano w jak największej liczbie celem podniesienia moralnego i kulturalnego poziomu członków straży i wogóle obywatelstwa. Stara się o popularyzowanie zadań i celów i prac strażactwa dla dobra bliźnich.

29. Instruktor techniczny jest przewodniczącym Komisji Technicznej i stara się, aby wyćwiczenie techniczne było ujednolajnione i na jak najwyższym poziomie. Zwoluje naczelników okręgowych (inspektorów), w razie potrzeby naczelników straży, celem zaprowadzenia jednolitości przy ćwiczeniach i ogólnej czynności straży.

30. Podobne zadanie ma inspektor sanitarny w ramach służby samarytańskiej.

31. Zastępcy członków Rady Naczelnej wstępują w prawa członków, o ile ci nie są w stanie wykonywać swych funkcji, o czym powinni swych zastępców na czas uawiadomić.

Gdyby w czasie trzyletniej kadencji ustąpił lub zmarł członek, delegowany przez Związek Okręgowy, wstępuje na resztę kadencji na jego miejsce zastępca. Gdyby i ten ustąpił, mianuje Związek Okręgowy nowego delegata.

32. Walne Zgromadzenie Związku wybiera na przeciąg trzech lat z pośród członków Związku, nie będących członkami Rady Naczelnej, Komisję Kontrolującą, składającą się z 3 członków i 2 zastępców.

Do zakresu czynności Komisji Kontrolującej należy sprawdzanie ksiąg kasowych, rachunkowości, sprawozdań finansowych Rady Naczelnej, oraz zwykła lub nagła rewizja kasy. Przy rewizjach powinni być obecni 3 członkowie; o ile któryś z członków nie może przybyć, zawiadomi natychmiast zastępcę, który wstępuje w jego prawa.

Wyniki badania i wnioski przedstawia Komisja Walnemu Zgromadzeniu na piśmie, po uprzednim zakomunikowaniu ich Radzie Naczelnej.

IV. Fundusze Związku.

33. Fundusze Związku składają się:

- a) Z corocznych składek członków (3 f, 10, 17 b, 24 a);
- b) z subwencji władz oraz instytucji publicznych;
- c) z zapisów i innych dochodów przypadkowych.

Wszystkie dochody tworzą fundusz obrotowy. Związek może jednak tworzyć specjalne fundusze rezerwowe (3 e, 17 k).

V. Ogólne postanowienia.

34. Spory wynikające z przynależności do Związku wyrównuje z wykluczeniem drogi prawnej Sąd Honorowy, składający się z 5-u członków; każda strona mianuje po dwóch, a ci powołują po porozumieniu się piątego, na przewodniczącego, który rozstrzyga przy równości głosów.
35. Językiem urzędowym jest język polski. Pieczętka Związku musi wykazywać dokładnie firmę Towarzystwa według brzmienia statutu.
36. Wniosek o zmianę statutu musi być postawiony do porządku obrad Walnego Zgromadzenia. każdy Zarząd Okręgowy otrzyma prze Walnem Zgromadzeniem po dwie odbitki projektowanych zmian, celem przestudjowania i zajęcia stanowiska wobec zmian.

Do prawomocności uchwał przy zmianie statutu muszą być obecne na Walnem Zgromadzeniu przynajmniej dwie trzecie do głosowania uprawnionych uczestników (13, 14); rozstrzyga większość dwóch trzecich głosujących. Jeżeli się na oznaczony czas nie zejdzie dostateczna liczba, odbywa się drugie Walne Zgromadzenie z tym samym porządkiem obrad o godzinę później, bez względu na liczbę obecnych, co jednak

musi być w zaproszeniu wyraźnie zaznaczone. To drugie Walne Zgromadzenie uchwała większością trzech czwartych obecnych.

37. Związek może być rozwiązany uchwałą Walnego Zgromadzenia tylko wtenczas, jeżeli odpowiedni wniosek podała Rada Naczelna członkom 28 dni naprzód do wiadomości, a uchwała zapadła w obecności dwóch trzecich wszystkich członków, większością trzech czwartych głosujących.

Pozostały majątek rozdziela się między członków rzeczywistych Związku w stosunku do ilości lat przynależności do tegoż Związku.

Statut powyższy przyjęło do wiadomości Ministerstwo Spraw Wewnętrznych reskryptem dnia 28.I.1935č.1.176/1935/2a

Bibliografia

Źródła

Zemský archiv v Opawie, Moravskoslezský Zemský národní výbor, expozitura Ostrava, Ochotnicza Straž Požarna, sygn. 225/327.

Opracowania

CZERNIECKA-HABERKO Anna, STUDNICKA-MARIAŃCZYK Karolina, *Stowarzyszenia polskie w Czechosłowacji*, tekst w posiadaniu autorek.

DWERNICKI Tadeusz, *O prawach obywatelskich*, Kraków: Wydawnictwo Groszowe im. Tadeusza Kościuszki, 1896.

GRZYBOWSKI Konstanty, *Historia państwa i prawa Polski*, t. IV, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1982.

JAN PAWEŁ II, *Naród*, <https://cytaty24.pl/cytaty/Nar%C3%B3d/Aforyzmy,Sentencje/k/40?pagec=6>, [dostęp: 29.03.2019].

SUSKI Paweł, *Stowarzyszenia i fundacje*, Warszawa: LexisNexis Polska, 2011.

SZULC Tadeusz, *Prawo do stowarzyszania się w państwach Europy Środkowo-Wschodniej w II połowie XIX w.–początek XX w.*, „Studia Prawno Ekonomiczne”, nr 68: 2003, s. 19–35.

ZAHRAĐNIK Stanisław, *Przejawy życia organizacyjnego Polaków w Czechosłowacji w latach 1920–1938*, „Sobótka”, t. 36/4: 1981, s. 545–559.

Zbiór ważniejszych ustaw i rozporządzeń administracyjnych (ogólnych i dzielnicowych) obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej, oprac. Stanisław CZAPUTOWICZ, Tadeusz SIKORSKI, Warszawa: Księg. F. Hoesicka, 1925.

Three versions of the articles of associations of the Voluntary Fire Brigade in Mosty u Jablunkova

Summary

The Czechoslovakian social system ensured relatively numerous national rights to various national groups, including the Polish. They used them, among others, to establish different types of social associations. The activity of Polish associations in Cieszyn Silesia covered all areas of social life. There were Polish organisations of cultural and educational, welfare, youth, religious, sports-tourist and economic character.

The activity of Polish associations is presented with an example of three articles of associations for a Fire Brigade, found during the archive research in Zemský archiv in Opava. The first one has been preserved in the form of a typed text. The next two have the form of a printed brochure. The comparison of these three articles of association not only makes it possible to discover how the Fire Brigade in Mosty and the Fire Brigade in Czech Cieszyn functioned, but it also points to changes occurring within this organisation.

Keywords: Polish associations in Czechoslovakia, articles of association, Fire Brigade.